

Ён у любові толькі свету кляўся

Здаецца, нібыта толькі ўчора пісаў: «Анатолю – 60?! Жарт, нябось! Ён жа заўсёды малады!»
А сёння пішу словы на ўспамін святлейшага чалавека, вядомага паэта, які пакінуў нас 8 лістапада на 65-м годзе жыцця. Ды душою, паэзіяй сваёй жыве і сярод нас і будзе жыць доўга-доўга з тымі, хто прыйдзе пасля нас.

Добра памятаю ўсе сустрэчы з гэтым сонечным чалавекам, з якім нават звычайная гутарка – паэзія, сапраўдная падзея ў жыцці, свята для сэрца, непаўторная, нібы мастацкі твор. Дзякуй Богу іх, гэтых сустрэч, было нямала і ў Пінску, і ў Іванаве, дзе я разам з жонкай і дочкамі з вялікім задавальненнем прымаў нашага самага жаданага госця,

воная звызда» (цяпер «Янаўскі край», Іванаўскі раён), «Раённыя будні» (Пружанскі раён) і многіх іншых перыядычных выданнях, альманахах, калектыўных зборніках...

Біяграфія цікавая, як і ён сам: *«Анатоль Іванавіч Шушко нарадзіўся 19 чэрвеня 1954 году ў вёсцы Сташаны Пінскага раёна. У сваёй аўтабі-*

паэта на Гродзеншчыну, дзе ён выкладаў рускую мову і літаратуру і выконваў абавязкі выхавальніка ў Поразаўскай спецшколе-інтэрнаце для слабачуючых дзяцей, якая знаходзілася ў маляўнічых месцах Свіслацкага раёна. Былі і Міншчына, і Гомельшчына – будаўніцтва, журналістыка...

Надоўга ў памяці застанецца юбілейнае, дваццатае па ліку, свята беларускага пісьменства ў Быхаве. Дыплом II ступені Рэспубліканскага літаратурнага конкурсу «Лепшы твор 2012 года ў галіне паэзіі» на ім атрымаў Анатоль Шушко. Гэта вельмі заслужаная ўзнагарода, бо менавіта ў 2012-м, якраз у Год кнігі, Анатоль выдаў другі свой паэтычны зборнік «Шань».

Анатоль Шушко

шаны. Якой важкай і цікавай творчай заяўкай здаліся вершы гэтага юнака! Былі ў іх і маладая ўсхваляванасць жыццём, і раздумлівая дапытлівасць, і назі-

вынікае яно ад слова «шанаваць», іншыя – ад слова «ШАНы», назвы вёскі, дзе Анатоль гадаваўся, а сам ён на вокладцы кнігі змясціў плечы з

і на свяце «Лунінская восень» у Лунінецкім раёне, дзе ён у юбілейны свой год (2014-ты) атрымаў прэстыжную абласную літаратурную прэмію імя Уладзіміра Калесніка за кнігу «Шаны», і на Днях беларускага пісьменства ў розных кутках Беларусі.

Узгадваю яго незабыўныя радкі:

*Ляці, мой верш, заўжды да
небакраю!
Як ты мяне сабой узгадаваў!
Балесны, крэўнасны,
Табе я раю,
Каб жыві і быў,
Каб верыў, граў і дбаў!
І пачуццём крынічным
наталаяўся.
А слова – кветкавала і цвіло!
Каб у любові толькі свету
кляўся.
А зло цішком у Лету
адышло.*

Неаднойчы творы Анатоля Шушко змяшчаліся ў п'ятгодніўку «Літаратура і мастацтва» (пачынаючы з 1971 года, калі ён паступіў на філалагічны факультэт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта), літаратурных часопісах, абласной газеце «Заря», раённых «Пінскі весні», «Полесская правда», «Чыр-

яграфіі пісьменнік удакладняе: «Аднак, то значыцца толькі ў метрыках і ў папярце. На самай справе: тым жа днём і годам, але ў мястэчку Чырвоная Слабада на Случчыне, дзе больш за месяц у вёсцы Белае Балота «гайдаўся я ў рэшаце – калысцы».

Маленства і юнацтва будучага паэта прайшлі ў вёсцы Сташаны, тут ён скончыў мясцовую дзесяцігодку. Сваімі першымі настаўнікамі Анатоля Іванавіч лічыць маці Ганну Рыгораўну, настаўніцу гісторыі і географіі, і бацьку Івана Канстанцінавіча, франтавіка, працаўніка мясцовага рыбгаса. Цікава, да літаратуры, да творчага самавыяўлення сфармаваліся ў свядомасці сташанскага падлетка, калі ў школе ўрокі літаратуры выкладаў Мікола Купрэў, таленавіты беларускі пісьменнік. Дарэчы, у Сташанах выгадаваўся паэт Мікола Антанюўскі, нязменны на працягу дзесяцігоддзяў рэдактар Пружанскай райгазеты «Раённыя будні».

Пасля заканчэння ВНУ Анатоля распачаў педагагічную дзейнасць на малой радзіме, у Ласіцкай сярэдняй школе на Піншчыне. Далей лёс закінуў

Вядомы беларускі паэт Віктар Гардзеі сваю прадмову да кнігі «Шаны» таксама назваў сугучна з яе назвай – «Шаны вам, Сташаны». А ў самога Анатоля ёсць верш, які так і называецца «Сто шан для Сташан».

*Сто шан табе, мой родны
кут*

*‘З папінамі ля хаты!
Дзе ж адпачну, калі не тут,
Як птушанё, крылаты.*

Вось як доўга ён ішоў да гэтага таленавітага твора! Неаднойчы на сходах ці пасяджэннях Брэсцкага абласнога аддзялення Саюза пісьменнікаў Беларусі, на мерапрыемствах рэспубліканскага альбо мясцовага ўзроўняў, проста пры сустрэчах нагадваў, што такому паэту проста неабходна выдаць новую кнігу.

У пацверджанне гэтых слоў – урывак з прадмовы да чарговай паэтычнай падборкі Анатоля Шушко Варлена Бечыка, якога называюць самым сур'ёзным крытыкам беларускай паэзіі, датаваны ажно 1981 годам: «У жніўні 1971 года газета «Літаратура і мастацтва» надрукавала вершы Анатоля Шушко, семнаццацігадовага выпускніка школьніка з палес. ч. вёскі Ста-

ральнасць, і псіхалагічная чуінасць. Праглядвалі даволі выразныя рысы асабістасці, уласнага светаадчування...»

Пасля публікацыі з такім вострым урыўкам аўтарытэтнага крытыка сваю першую ўласную кнігу «Выток і прычасце» Анатоля выдаў аж праз 13 год – у 1994-м у серыі «Бібліятэка часопіса «Малодосць». Яна атрымала шырокі станоўчы рэзгалас. А мог жа выдаць і ў першай палове васьмідзясятых, як тое рабілі ўсе яго аднагодкі – паэты-філолагі. Не, не выдаў. Напэўна, лічыў, што ранавата, што трэба яшчэ падцягнуцца, бо ўжо тады, у юным узросце, меў выключны паэтычны густ. Наконт гэтага пінскі паэт Валерый Грышкавец напісаў: «Издай тогда, в конце 70-х – начале 80-х, Анатоля Шушко свою первую книгу, ему было бы твердо застолблено место в каком-нибудь столичном издательстве или редакции...»

Але паэт з надзвычайным боскім дарам не растраціў, не закапаў свой талент. Працаваў. І вось новая кніга – «Шаны».

Адметна, што і крытыкі, і рэцэнзенты па-рознаму інтэрпрэтуюць паходжанне слова. Адно схільныя лічыць, што

саломы посуд, які у Сташанах называецца шан, – у гэтых мясцінах ён у былыя часы быў мераю жыта. Бачыце, як у народзе ўсё гарманічна і нават паэтычна складваецца: шанавець, шан, Сташаны... Сапраўдны паэт гэта адчувае глыбінна, на генным узроўні. Нездарма той жа Валерый Грышкавец водгук на згаданую вышэй кнігу назваў вельмі характэрна, з акцэнтам: «СТО ШАН, ПАЭТ!», или «МЕРА ЖИТА – МЕРА СЛОВА: ЖИЗНЬ!» Тут усё – і сто мераў, і сто шанаванняў, і сто шанаванняў... Прывяду невялікую цытату з гэтага водгуку: «Свою вторую книгу поэзии Анатоля Шушко назвал коротко и ёмко – «Шаны». Филолог по образованию – Шушко в свое время окончил филфак БГУ, белорусское его отделение – поэт по сути своей, глубоко, я сказал бы, КОРНЕВО знает белорусскую мову, и тонко, просто филигранно пользуется, если можно так сказать, ею в своем творчестве».

Здаецца, толькі ўчора пісаў пра Анатоля-юбіляра. Не дажыў, на жаль, да чарговага юбілею. Але ён жыве ў нашых сэрцах і душах, і будзе жыць далей.

Анатоля КРЭЙДЗІЧ